

УДК 378.091.2:001.895

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.17>

Оксана ЦУРАНОВА

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фортепіано, Харківська гуманітарно-педагогічна академія, провулок Руставелі, 7, м. Харків, Україна, 61001

ORCID: 0000-0002-1516-1582

Юлія ТАТАРИНЦЕВА

кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного бізнесу та фінансів, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», вул. Кирпичова, 2, м. Харків, Україна, 61002

ORCID: 0000-0003-2910-9280

Тамара БИВШЕВА

викладач-методист кафедри фортепіано, Харківська гуманітарно-педагогічна академія, пров. Руставелі, 7, м. Харків, Україна, 61001

ORCID: 0000-0002-5739-3517

Олена ПОГОДА

викладач-методист кафедри фортепіано, Харківська гуманітарно-педагогічна академія, пров. Руставелі, 7, м. Харків, Україна, 61001

ORCID: 0000-0002-3875-2641

Бібліографічний опис статті: Цуранова, О., Татаринцева, Ю., Бившева, Т., Погода, О. (2021). Методичні рекомендації щодо впровадження технології коучингу в освіті. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 108–114, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.17>

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОУЧИНГУ В ОСВІТІ

Актуалізовано проблеми педагогічної сфери, що виникають в умовах підготовки майбутніх фахівців, у розрізі відносин «вчитель – студент», «вчитель – група». Мета статті полягає у розробленні методичних рекомендацій з упровадження коучингу в освіті. Проаналізовано сутність застосування ролей вчителя у виховному процесі, таких як: коучер, наставник, ментор, фасилітатор, тьютор. Визначені особливості застосування методу коучингу на уроках у порівнянні зі звичайними методами навчання, наприклад лекціями. Обґрунтовано необхідність упровадження методу коучингу як інструменту розвитку студентів та саморозвитку вчителів. Коучинг передбачає залучення студента до діалогу, стимулює прояви активності, креативності, творчості, самовираження. Протилежною стороною підходу виступає лекція (пасивне сприйняття інформації). Наведено особливості застосування коучингу в освіті. Обґрунтовано ефективність використання методу коучингу в освітньому процесі, який сприяє самореалізації учнів та саморозвитку вчителя. Наведені переваги використання цього методу, який зарекомендував себе у сфері бізнес-консультування і зараз отримав свій розвиток у педагогічній практиці. Розглянуто процеси трансформації учня та вчителя у процесі навчання за методом коучингу порівняно із традиційним методом. Проаналізовано сучасні підходи, що представлені у науковій літературі, щодо реалізації коучингу у педагогічній діяльності. Узагальнено різні способи реалізації коучингу на уроках, серед яких методи коучингу як впровадження окремих вправ, як розроблених автором, так і вже наявних у літературі SMART, SMAC, GROW. Запропоновано авторський підхід до впровадження коучингу в освіті, який побудовано на послідовному проходженні 4 етапів у форматі «запитання – відповіді». Новизна підходу полягає у комплексності та формалізації питань, які підійдуть для уроку майже з будь-якої спеціалізації. Застосування методичних рекомендацій щодо впровадження технологій коучингу в освіті забезпечить якість та результативність процесу навчання, активізацію наукового пізнання й досліджень учнів, їх особистісний інтелектуальний розвиток та набуття досвіду практичної наукової діяльності.

Ключові слова: метод коучингу, освіта, трансформація вчителя, навчальний процес.

Oksana TSURANOVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Piano, Kharkiv Academy of Humanities and Pedagogy, Rustaveli Lane, 7, Kharkiv, Ukraine, 61001

ORCID: 0000-0002-1516-1582

Yuliia TATARINTSEVA

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor at the Department of International Business and Finance, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Kirpychova str., 2, Kharkiv, Ukraine, 61002

ORCID: 0000-0003-2910-9280

Tamara BYVSHEVA

Lecturer-Methodologist at the Department of Piano, Kharkiv Academy of Humanities and Pedagogy, Rustaveli Lane, 7, Kharkiv, Ukraine, 61001

ORCID: 0000-0002-5739-3517

Olena POGODA

Lecturer-Methodologist of the Piano Department, Kharkiv Academy of Humanities and Pedagogy, Rustaveli Lane, 7, Kharkiv, Ukraine, 61001

ORCID: 0000-0002-3875-2641

To cite this article: Tsuranova, O., Tatarintseva, Ya., Byvsheva, N., Pogoda, O. (2021). Metody`chni rekomendaciyi shodo vprovadzhennya texnologiyi kouchingu v osviti [Methodical recommendations on the introduction of coaching technology in education]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 108–114, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.17>

METHODOLOGICAL RECOMMENDATIONS FOR THE IMPLEMENTATION OF COACHING TECHNOLOGY IN EDUCATION

The problems of the pedagogical sphere that arise in the conditions of training future specialists, in the context of teacher–student, teacher–group relations are actualized. The purpose of the article is to develop guidelines for the implementation of coaching in education. The essence of the application of teacher roles in the educational process is analyzed: coach, mentor, mentor, facilitator, tutor. Peculiarities of application of the method of coaching in lessons in comparison with usual methods of training, for example, lectures are defined. The necessity of introducing the method of coaching as a tool for student development and self-development of teachers is substantiated. Coaching involves student involvement in dialogue, stimulates activity, creativity, self-expression. The opposite side of the approach is a lecture (passive perception of information). The necessity of introducing the method of coaching as a tool for student development and teacher self-development is substantiated. Features of application of coaching in education are presented. The advantages of using this method, which has proven itself in the field of business consulting, and has now been developed in pedagogical practice, are presented. Various ways of implementing coaching in lessons are generalized, including coaching methods such as the introduction of individual exercises, both developed by the author and already available in the literature SMART, SMAC, GROW. The processes of transformation of a student and a teacher in the process of learning by the method of coaching in comparison with the traditional method are considered. The modern approaches presented in the scientific literature on the implementation of coaching in pedagogical activities are analyzed. The author's approach to the introduction of coaching in education is proposed, which is based on the successive passage of 4 stages in the question-answer format. The novelty of the approach lies in the complexity and formalization of issues that are suitable for the lesson in almost any specialization. The application of methodological recommendations for the implementation of coaching technologies in education will ensure the quality and effectiveness of the learning process, the intensification of scientific knowledge and research of students, their personal intellectual development and gaining experience in practical research.

Key words: coaching method, education, teacher transformation, educational process.

Постановка проблеми. Впровадження сучасних технологій у роботі викладача, зокрема коучингу, може покращити педагогічну майстерність. Завдання коучингу в освіті: допомагати

учням підходити до навчання свідомо, стимулювати інтерес до пошуку нових знань, знаходити і максимально розкривати потенціал особистості, допомагати ефективніше засвоювати

навчальну програму. Метод застосовується переважно у бізнес-консультуванні.

У сучасній педагогіці вкрай важливим завданням є стимулювання учнів до активного навчання, розкриття власного потенціалу, самовираження. На думку С.М. Романової [1], сучасний педагог повинен бути більшою мірою тренером, коучем, ніж традиційним вчителем. Coaching (коучинг) означає «наставляти, надихати, тренувати». Актуальність проблеми полягає у тому, що в науковій літературі недостатньо представлені методичні рекомендації щодо впровадження коучингу в освіті.

Аналіз останніх публікацій. Проблема досліджена в роботах Н.В. Горук, Г.Г. Поберезької, С.М. Романової, О.В. Рудницьких та інших. Певні дослідження спрямовані на визначення механізмів впровадження методу в освіті, трансформації цілей та методів викладача, зокрема роботи С.М. Романової, Г.Г. Поберезької. С.М. Романова (Романова, 2010) відносить коучинг до проривної інноваційної технології, яка є передовим напрямом у вищій школі. Автор наводить основні принципи впровадження методу, зокрема партнерства, спільного визначення завдань для досягнення конкретної мети, взаємовідповідальності тощо. Як зазначає С.М. Романова, важливо перейти від мотивації «уникання невдач» до мотивації «досягнення успіху», зміни напрямку «від» на напрям «до». О.В. Рудницьких (Рудницьких, 2014) у своєму дослідженні доводить, що коучинг у контексті вищої освіти – це технологія, яка вимагає таких відносин викладача зі студентами, коли завданням педагога стає організація процесу самостійного пошуку студентами оптимальних рішень та відповідей на питання, що їх цікавлять. Тобто це процес стимулювання учнів до самопізнання. Г.Г. Поберезька (Поберезька, 2017) обґрунтовує основні етапи впровадження коучингу, а також трансформацію ролі викладача як коуча та особливості його взаємодії зі студентами в навчально-виховному процесі ВНЗ.

Інші автори досліджують особливості трактування поняття і ролі коуча в ракурсі освітнього процесу та його відмінності від схожих понять, таких як «наставник», «ментор», «фасилітатор», «тьютор». Деякі автори ототожнюють ці поняття, інші вбачають певні відмінності. Як відзначає Г.Г. Поберезька (Поберезька, 2017),

їх важко розмежувати, інколи одне поняття визначається через інше. Уживання понять залежить від конкретного культурного та професійного контексту, а також різноманітності педагогічних функцій, які співвідносяться з різними формами супроводу (Поберезька, 2017). О.В. Рудницьких (Рудницьких, 2014) приділяє значну увагу розгляду відмінностей понять «коучинг» та «менторство». М. Шорец (Шорец, 2019) наводить порівняння коучингу в різних сферах діяльності: менеджменті, освіті, психології, бізнес-консультуванні. Однак неоднозначною проблемою є впровадження коучингу в педагогічну практику сучасних учителів.

Мета статті – розроблення методичних рекомендацій щодо впровадження коучингу в освіті.

Виклад основного матеріалу. Метод коучингу передбачає підбір учителем проблемної ситуації для вирішення її студентами. Проблема може розв'язуватися як окремим студентом (індивідуальне навчання), так і у групах. Груповий коучинг є більш цікавим із погляду навчального процесу, оскільки під час вирішення завдань у групі виникає дискусія, полеміка, в результаті чого кожен учасник збагачується новими знаннями.

Розглянемо особливості впровадження технології коучингу у процес роботи викладача.

1. Коучинг передбачає залучення студента до діалогу, стимулює прояви активності, креативності, творчості, самовираження. Протилежною стороною підходу виступає лекція (пасивне сприйняття інформації). Встановлення діалогу можливо, наприклад, якщо викладач зможе підготувати цікаві запитання, надати презентацію з розглядом питання, яка потребує вирішення. Зацікавленість студентів виникає як наслідок і віддзеркалення власної зацікавленості вчителя.

2. Реалізація коучингу може відбуватися:

– шляхом упровадження окремих уроків, що побудовані на схемі «Запитання – відповідь» та мають на меті проходження шляху від постановки мети до її досягнення (Романова, 2010);

– протягом усього навчального процесу, шляхом постановки серії запитань, що стимулюють студентську активність (Поберезька, 2017);

– шляхом використання окремих інструментів коучингу, які можуть залучатись із різ-

них сфер діяльності (психології, бізнес-консультування, управління, інструктування тощо) та застосовуватися відповідно до вивчення навчальної дисципліни (Поберезська, 2017);

3. Коучинг передбачає вільне розпорядження часом студентів на занятті, а також вибір темпу сприйняття та генерування інформації. Студенти можуть зануритись у вирішення наукової або практичної проблеми, рішення і обговорення якої може зайняти різні відрізки часу, які вони встановлять самостійно. Водночас рекомендовано додержуватися певного сценарію уроку.

4. Метод не передбачає наявності готового рішення проблеми. Вчитель зі студентами у процесі роботи розробляють нові знання. Протилежним боком є нав'язування готових рішень, надання правильних відповідей та використання вже розроблених схем алгоритмів.

5. Наступна особливість – це сприйняття помилок. Коучинг передбачає розбір та аналіз помилок і можливість врахувати ці знання на наступному етапі навчання. Протилежний підхід – це спроба знизити вірогідність помилок учнів, надання вже готових відповідей.

Коучинг – це цікавий педагогічний метод, у межах якого розвиваються не лише студенти, але і вчителі, що засвоюють такі навички, як

вміння застосовувати глибокі, проникливі техніки опитування, розвивати виняткові навички слухання та здатність надихати інших шукати власні рішення, приймати виклики та мати високий ступінь віри в себе. Вчителі, які вміють тренувати, підвищують самосвідомість своїх учнів. Вони допомагають будувати саморефлексію та незалежність для вирішення проблем, працювати спільно та сприймати помилки як важливі для навчання. Як відзначає О.В. Рудницьких (Рудницьких, 2014), коучинг кваліфікованого вчителя – це вихід за межі наставництва. Більшість авторів виділяють коучинг як окремий самостійний метод навчання, у процесі якого вдосконалюються як учень, так і вчитель. У такому контексті ми можемо виділити процеси трансформації, що відбуваються з учасниками процесу такого навчання (табл. 1).

Розглянемо основні переваги впровадження коучингу в освіті:

- коучинг – це інструмент, який можна використовувати як частину процесу оцінки та саморефлексії студентів;
- коучинг створює культуру довіри, де учні мають можливість знаходити власні рішення;
- коучинг – це позитивний спосіб вирішення складних питань або проблем;

Таблиця 1

Трансформація учня та вчителя під час використання коучингу в навчальному процесі

Трансформація вчителя		
Параметри змін	Традиційний підхід до викладання	Викладання у форматі «коучинг»
Мета роботи	Розвинути у студентів певні навички (вміння, знання)	Навчити студента вчитися, зробити його здатним до самостійного навчання
Формат викладу матеріалу	Лекція	Діалог
Підхід до вирішення проблем	Інструктування, надання готових рішень, алгоритмів, послідовностей	Стимулювання до пошуку власних рішень студентами, ведення їх до вирішення проблеми
Ставлення до помилок	Негативне ставлення до помилок	Помилки використовуються як досвід, засіб навчатися
Емоційний фон взаємодії	Формальний, дистанція	Довірливий
Мотивація до навчання	Використовує систему заохочення і покарання у вигляді оцінювання	Шукає власні мотиви людини, вчиться на помилках, стимулює успіхи
Трансформація учня		
Параметри змін	Традиційний підхід до викладання	Викладання у форматі «коучинг»
Сприйняття матеріалу	Пасивне, конспектування лекції	Активне, діалог
Спосіб реагування на проблему	Доведення до автоматизму навичок роботи в певних ситуаціях	Студент навчається реагувати на ситуацію спонтанно й усвідомлено
Сприйняття помилок	Вчитель визначає помилки студентів	Студенти бачать свої помилки з боку і складають план щодо їх виправлення

Джерело: складено авторами за (Шорец, 2019; Горук, 2015)

– тренери підвищують самооцінку учнів, які у змозі взяти під контроль власні цілі та мислення;

– коучинг створює можливості для більш інноваційного навчання та творчості в класі;

– коучинг дозволяє учням замислитися про свої сильні сторони та про те, як вони можуть визнати прогалини у навчанні та знайти способи їх заповнити;

– коучинг надає учням можливість поділитися своєю практикою, спробувати щось нове, навчитися на помилках та створити потужну культуру навчання;

– коучинг створює культуру, в якій учні знають, що їх цінують, і вони вирішують складні питання;

– коучинг відкриває приховані таланти, коли учні приймають виклики і відчувають, що їм довіряють вирішення складних питань.

Узагальнення наукового досвіду дало змогу розробити методичні рекомендації щодо впровадження методу коучингу в освіті.

С.М. Романова (Романова, 2010) пропонує виділяти такі етапи впровадження коучингу: 1) встановлення партнерських взаємовідносин між викладачем і студентами; 2) спільне визначення завдань для досягнення конкретної мети; 3) дослідження поточної ситуації (проблеми); 4) визначення внутрішніх і зовнішніх перешкод на шляху до результату; 5) вироблення й аналіз можливостей для подолання труднощів у вирішенні проблеми; 6) вибір конкретного варіанту дій і складання плану дій; 7) домовленість про те, що конкретно повинно бути зроблено і в які терміни. Хоча автором виділені етапи впровадження коучингу, проте незрозуміло, як саме їх втілювати. Наприклад: як досягти встановлення партнерських взаємовідносин на першому етапі? Що буде слугувати виміром встановлення партнерства?

Г.Г. Поберезська (Поберезська, 2017) пропонує застосовувати коучинг у форматах індивідуальних занять, консультацій, науково-освітніх проєктів протягом всього періоду навчання з метою: 1) мотивування та визначення мети; 2) планування для здійснення ефективних дій; 3) реалізації плану; 4) завершення (рефлексії). З одного боку, автор називає це цілі етапами, проте вони не взаємопов'язані протягом одного уроку, а розтягнуті на весь цикл навчання дисципліни. Впровадження коучингу передба-

чає опитування вчителем учнів за спеціально розробленими питаннями, які відповідають 4 цілям. Такий підхід, на нашу думку, розтягнутий у часі, тому складно відчутти його ефект. Ми пропонуємо розглядати застосування методу як коучинг-сесію, що відбувається протягом одного уроку.

О.В. Хмельницька наводить серію вправ, які відображають застосування методу коучингу: постановка цілей у форматі SMART (означає, що цілі необхідно формувати «specified» – конкретні, «measurable» – вимірювані, «agreed» – узгоджені, «realistic» – реалістичні, «timed» – обмежені у часі); вправа «Зміни перспективу» (під час підготовки студентом презентації йому пропонується змінити перспективу і побачити, як його сприймають інші).

Н.В. Горук (Горук, 2015), як і О.В. Хмельницька (Хмельницька, 2017), пропонує вбачати застосування коучингу як упровадження окремих вправ, як розроблених автором, так і вже наявних у літературі (SMART, SMAC, GROW). Під моделлю GROW розуміється технологія досягнення цілей, що розроблена Дж. Уїтмором, яка містить 4 етапи:

G – мета (англ. Goal), те, до чого прагне учень. Найважливіше тут – визначити умови виконання мети і момент, коли мета буде досягнута;

R – реальність (англ. Reality) – умови, в яких знаходиться студент зараз, і як далеко він від мети;

O – перешкоди (англ. Obstacles) – визначення перешкод, які заважають досягненню мети; варіанти (англ. Options) після визначення перешкод, студенту необхідно визначитися з тим, як із ними боротися, тобто визначити варіанти боротьби з ними, які дозволять наблизитися до мети;

W – план дій (англ. Way Forward) – після визначення варіантів боротьби з перешкодами студенту пропонують скласти план дій, який приведе до досягнення мети.

Серед власних пропозицій автор пропонує впроваджувати серію запитань за методикою коучингу для визначення потреб, сподівань і готовності студентів щодо вивчення теми: Якими знаннями і вміннями ви би хотіли оволодіти у процесі вивчення теми/дисципліни? Якими вже володієте? Де отримали ці знання/вміння? Що для вас означає «краще»? Як і за якими критеріями можна оцінити «краще»?

Рис. 1. Схема реалізації коучингу в освіті

Джерело: складено авторами

Якщо вас питатимуть через певний час після закінчення навчання, то що би ви хотіли відповісти про отримані знання і вміння? Чи ви знаєте когось, хто вже володіє схожими знаннями і вміннями? Чим вони займаються і як виконують свою роботу? Що з цього ви хотіли би робити краще, так само?

Схема реалізації коучингу в освіті наведена на рис. 1.

Передбачено послідовне проходження таких етапів. Підготовчий: учитель здійснює вибір проблемної ситуації відповідно до навчального курсу дисципліни. Проблема повинна бути цікавою, певною мірою складною, вирішення якої не має готової відповіді та потребує творчого підходу до її розв'язання. Наступні 4 етапи будують у формі діалогу. Вчитель задає питання, після чого студент надає відповідь. Останній етап містить розроблення планів досягнення

мети. Вирішення проблеми може бути лише теоретичним, проте може розтягнутись і на наступне заняття, на якому студенти представляють результати практичного вирішення поставленої проблеми.

Висновки. У статті проаналізовані переваги впровадження коучингу в освіті. Обґрунтовані особливості реалізації коучингу в педагогічній діяльності. Коучинг передбачає наявність теоретичної або практичної проблеми, яка вирішується на уроці студентами шляхом їх власних роздумів, колективного обговорення, міжгрупових дискусій тощо. На основі полеміки учнями має вибудовуватися механізм досягнення встановленої мети. Коучинг передбачає активну позицію учня та самовираження його власних думок. Розроблені методичні рекомендації дозволять покращити процес навчання, метод буде корисним як студентам, так і вчителям.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Романова С.М. Коучінг як нова технологія в професійній освіті. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія.* 2010. 1. С. 3–83.
2. Рудницьких О. В. Коучінг як інтерактивна технологія в освіті. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія.* 2014. 2 С. 173–176.
3. Поберезська Г.Г. Коучінг як педагогічна технологія студенто-центричного навчання у ВНЗ. *Технологія і техніка друкарства.* 2017. 4. С. 99–107.
4. Шорец М. Чем коучинг отличается от других способов работы. URL: <https://www.t-profy.ru/publication/chem-otlichaetsya-kouching.html>
5. Горук Н.В. Коучінг як ефективна технологія формування самоосвітньої компетентності студентів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя.* 2015. 11 (1). С. 99–104.

6. Позднякова А. Мастер-класс «Киберпедагог: Научитесь задавать правильные вопросы». URL: https://www.youtube.com/watch?v=Z_p8MSwzbUo

7. Хмельницька О.С. Коучінг як сучасна технологія підвищення ефективності навчального процесу. *Молодий вчений*. 2017. № 6(46). С. 315–320

REFERENCES:

1. Romanova S.M. (2010) Kouching yak nova texnologiya v profesijnij osviti. Visny`k Nacional`nogo aviacijnogo universy`tetu. Seriya: Pedagogika, Psy`xologiya [Coaching as a new technology in vocational education. Bulletin of the National Aviation University]. vol.1, pp. 3–83. (in Ukrainian)

2. Rudny`cz`ky`x O.V.(2014) Kouching yak interakty`vna texnologiya v osviti [Coaching as an interactive technology in education]. Visny`k Dnipropetrovs`kogo universy`tetu imeni Al`freda Nobelya. Seriya: Pedagogika i psy`xologiya, 1, pp. 173–176. (in Ukrainian)

3. Poberezs`ka G.G. (2017) Kouching yak pedagogichna texnologiya studentocentry`chnogo navchannya u VNZ [Coaching as a pedagogical technology of student-centric education in higher education]. *Texnologiya i texnika dru`karstva*, no.4, pp. 99–107. (in Ukrainian)

4. Shorecz M. (2019) Chem kouchy`ng otly`chaetsya ot drugy`x sposobov raboty [Coaching as an effective technology for the formation of students' self-educational competence]. URL: <https://www.t-profy.ru/publication/chem-otlichaetsya-kouching.html> (in Russian)

5. Goruk N.V. Kouching yak efekty`vna texnologiya formuvannya samoosvitn`oyi kompetentnosti studentiv [Coaching as an effective technology for the formation of students' self-educational competence]. *Problemy` pidgotovky` suchas`nogo vchy`telya*, vol.11, no.1, pp. 99–104. (in Ukrainian)

6. Pozdnyakova A. (2021) Masterklass «Ky`berpedagog: Nauchy`tes` zadavat` pravy`l`ne voprosi» [Master class "Cyber educator: Learn to ask the right questions"]. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Z_p8MSwzbUo (in Russian)

7. Xmel`ny`cz`ka O.S (2017) Kouching yak suchasna texnologiya pidvy`shhennya efekty`vnosti navchal`nogo procesu [Coaching as a modern technology to increase the efficiency of the educational process]. *Molody`j vcheny`j*, vol. 6, no.46. pp. 315–320. (in Ukrainian)